

Kojaline

Nr 4 2010

INVAMESS 2010
ERINUMBER

TPIK nägu

Tiia Tiik-
sündinud sotsiaaltöötajaks

Tegija

Ulvi Saks-
kurtide uudisteankur

Puudega laps ja pere

Vördsetugi-
tule avasta oma jõuvarud

Invamess 2010

Tallinna abilinnapea Merike Martinsoni tervitus 3
 Invamess 2010 info 4
 Invamess 2010 ajakava ja plaan 5
 Invamess 2010 osalejate nimekiri 6

Arvamus

Positiivne diskrimineerimine ja õpitud abitus 12

Invapoliitika

Eesti Puuetega Inimeste Koja uus juhatuse esinaine- Monika Haukanõmm 14
 Inimeste raiskamine 17

Puudega laps ja pere

Pere kohanemine puudelapse sünniga: abivajadus ja saadud abi Vaimupuudega Laste Vanemate
 Ühingu näitel 19
 Võrdsetugi- tule avasta oma jõuvarud 21

Tegija

Ulvi Saks- kurtide uudisteankur 23

TPIK projekt

Venekeelne teavitustöö puuetega inimestele 26
 Tallinna puuetega inimeste organisatsioonide suutlikkuse tõstmine invapoliitika
 kujundamisel 27
 Puuetega inimeste arvutiõpe ja internetipunkt 28
 Töötaja tööriistakast- abiks puudega inimesele ja puudega lapse vanemale 29

TPIK nägu

Tii Tiik- sündinud sotsiaaltöötajaks 30

TPIK liikmesühing

Tallinna Invaspordiühing 33

Kojaline on Tallinna Puuetega Inimeste Koja infoleht, mille ilmumist toetab Euroopa Sotsiaalfond

Tallinna Puuetega Inimeste Koda

Endla 59, 10615 Tallinn Telefon: 656 4048
 e-post: koda@tallinnakoda.ee
<http://www.tallinnakoda.ee>

Elektronilisel kujul leiad infolehe aadressilt:
<http://www.tallinnakoda.ee> Paberandjal
 leiad infolehe kindlasti Tallinna Puuetega
 Inimeste Tegevuskeskusest (Endla 59), oma
 linnaosa sotsiaalhoolekande osakonnast ja
 Tallinna Linnavalitsuse teenindussaalist.

HEAD INVAMESSI 2010 KÜLASTAJAD, HEAD KOOSTÖÖPARTNERID

Omavalitsusel on tähtis omada ülevaadet oma piirkonna puudega inimeste soovidest ja vajadustest. See aitab teenuseid planeerida ja võib viia rahalisi vahendeid suunata valdkonda, mida erivajadustega inimesed vajavad.

Tallinna linn on alati püüdnud teha koostööd Tallinna puuetega inimeste katusorganisatsioonidega, et teada võimalikult täpselt puuetega inimeste vajadusi. Viimane hea näide sellisest koostööst on 2009. a. teises pooles läbi viidud uuring, mille eesmärgiks oli välja selgitada Tallinna erivajadustega inimeste olulisemad probleemid ja takistused igapäevatoimingute tegemisel. See on aluseks linnametnikele täpsema ja pikema tegevuskava koostamisel puuetega inimeste valdkonnas ja linnaelarve koostamisel.

Rahvastikuregistri andmetel elab Tallinna linnas üle 20 tuhande puudega isiku. Kui palju on Tallinna linn suutnud arvestada nende inimeste erivajadusi linna elukeskkonna paremaks muutmisel? Arvan, et aasta-aastalt on olukord läinud paremaks, kuid kitsaskohti leidub ikka ja nende lahenduste leidmine käib. Minu erilise tähelepanu alla jääb Tallinna linnas puuetega lastele pakutavad toetused ja teenused ning nende arendamine.

Laste vaimse tervise probleemid näitavad kahjuks kasvutrendi. Siin jääb omavalitsuste ja kodanikeühenduste ühistest pingutustest väheseks, kui riik appi ei tule. Loodan väga, et lapsed on ja saavad realselt suurema tähelepanu osaliseks meie individualistlikus ühiskonnas.

Tallinna linn on uhke, et koostöös Tallinna Puuetega Inimeste Kojaga toimub mess „InvameSS 2010“ meie linnas. Suur huvi messi vastu näitab, et tegemist on vajaliku ja hariva üritusega. Siin kohtuvad abivajaja, teenuse pakkuja ja paljud vanad tuttavad, et ühiselt arutada, kuidas puuetega inimeste rööme jagada ja valusid koos leevendada. Kindlasti on see hea koht informatsiooni ja kogemuste jagamiseks. Mul oleks hea meel, kui siia tulevad ka need inimesed, kes on seni koduseinte vahele jäänud ja informatsioonivaeguses elanud.

Meie kõigi ühine eesmärk on tõsta teadlikkust puuetega inimeste, nende pereliikmete ja valdkonna spetsialistide seas teenustest ja toodetest, mis aitavad parandada puuetega inimeste igapäevast toimetulekut.

Täna kõiki „InvameSSi 2010“ korraldusele kaasaaitajaid ja heatahtlikke toetajaid. Loodan, et siin veedetud aeg annab juurde jõudu ja tahet üheskoos edasi minna.

Teie,
Merike Martinson
Tallinna abilinnapea

Invamess 2010, 1.-2. oktoober

Puuetega inimeste elukvaliteet ja eneseteostuse võimalused sõltuvad info, teenuste, toodete, abivahendite, hariduse kättesaadavusest ning samuti teiste ühiskonnaliikmete valmidusest arvestada erivajadustega inimestega.

Puuetega inimeste valdkond on maailmas kiirelt arenev- kaasaegne infotehnoloogia ja abivahendid aitavad vähendada puudega inimeste vajadust kõrvalabi järele ning suurendavad seeläbi võimalusi osaleda aktiivsemalt ühiskonnaelus.

Maailma Tervishoiuorganisatsiooni andmetel on ühiskonnas 10% puudega inimesi. Tallinnas elab üle 20 000 puudega inimese.

Tallinna Puuetega Inimeste Koda korraldab 1.- 2. oktoobril messi „Invamess 2010“, mille eesmärgiks on suurendada puuetega inimeste, nende pereliikmete ja valdkonna spetsialistide teadlikkust teenustest ja toodetest, mis aitavad parandada puuetega inimeste igapäevast toimetulekut.

Invamessil on võimalik tutvuda: abivahendi- ja meditsiinifirmade toodetega, rehabilitatsiooniasutuste teenustega, õppimisvõimalustega, puuetega inimeste ühingute tegevustega, jpm.

Messi käigus toimuvad erinevad töötoad: tervislik toitumine, lapsehoiuteenus ja intervallhoid, universaalne disain, esmaabi, id- kaardi koolitus, digitaalne fotograafia nägemispuudega inimestele ja kunsti-tegevus.

Avatud on pimekohvik ja pimenäitus. Külastajatel on võimalus saada sotsiaalnõustamist ja õigusnõustamist.

Puuetega inimeste filmiprogramm. Võimalus mõõta vererõhku ja veresuhkrut.

Invamess toimub Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses (Endla 59).

Mess on avatud 1. okt. kell 13-19 ning 2. okt. kell 11-16

Külastajatele on mess tasuta.

Koostööpartnerid
Tallinna Linnavalitsus ja Hasartmängumaksu Nõukogu

Lisainformatsioon ja kontaktid:

E-post: mess@tallinnakoda.ee

Tauno Asuja, tegevjuht, tel: 52 56 560, 655 4161

Evelin Müürel, projektijuht, tel: 52 25 959

Tallinna Puuetega Inimeste Koda

Endla 59, 10615 Tallinn

Telefon: 655 41 61

e-post: koda@tallinnakoda.ee

www.tallinnakoda.ee

InvameSS 2010 ajakava ja plaan

Messi ajakava:

Reede, 01.10.2010

- 13.00-13.15 Messi avamine, sõnavõttud (1. korruse fuajee)
 13.00-19.00 EkspONENTIDE väljapanekud (1. ja 2. korrus)
 13.00-19.00 Pimekohvik ja pimenäitus (hoovimaja)
 14.00-15.30 Töötuba „Lapsehoiuteenus ja intervallhoid“ (venekeelne ja viipekeelne tõlge) (2. korrus, ruum 209)
 14.00-18.00 Sotsiaalnõustamine (2. korrus, ruum 201)
 14.00-18.00 Õigusnõustamine (2. korrus, ruum 206)
 14.00-18.00 Kunstitegevuste õpituba (2. korrus, ruum 202)
 16.00-17.30 Töötuba „Universaalne disain“ (viipekeelne tõlge) (2. korrus, ruum 209)
 16.00-18.00 Id-kaardi koolitus (2. korrus, ruum 210)
 18.00-19.00 Filmiprogramm: „Ilusad inimesed“ (2. korrus, ruum 209)

Laupäev, 02.10.2010

- 11.00-16.00 EkspONENTIDE väljapanekud (1. ja 2. korrus)
 11.00-16.00 Pimekohvik ja pimenäitus (hoovimaja)
 11.00-16.00 Töötuba „Digitaalne fotograafia nägemispuudega inimestele“ (2. korrus, ruum 209)
 11.00-16.00 Vererõhu ja veresuhkru mõõtmine (2. korrus, ruum 203)
 12.00-15.00 Sotsiaalnõustamine (2. korrus, ruum 201)
 12.00-15.00 Kunstitegevuste õpituba (2. korrus, ruum 202)
 12.00-13.30 Töötuba „Esmabi“ (viipekeelne tõlge) (2. korrus, ruum 209)
 14.00-15.30 Töötuba „Tervislik toitumine“ (viipekeelne tõlge) (2. korrus, ruum 209)
 15.30-16.00 Filmiprogramm: „Eric. Tule laps“ (2. korrus, ruum 209)

Messi plaan:

Tegevuskeskuse 1. korrus

Saal: ekspONENTIDE väljapanekud

Ühingute ruumid: ekspONENTIDE väljapanekud

Klubiruum: kohvik

Fuajee: infolaud

Tegevuskeskuse 2. korrus

Koridor: ekspONENTIDE väljapanekud

Ühingute ruumid: ekspONENTIDE väljapanekud

Ruum 201: Sotsiaalnõustamine

Ruum 202: Kunstitegevus

Ruum 203: Vererõhu ja veresuhkru mõõtmine

Ruum 205: Lastehoid

Ruum 206: Õigusnõustamine

Ruum 209: Töötoad: lapsehoiuteenus ja intervallhoid, universaalne disain, esmaabi, tervislik toitumine, filmiprogramm

Ruum 210: Id- kaardi koolitus, digitaalne fotograafia nägemispuudega inimestele

Hoovimaja

Pimekohvik ja pimenäitus

InvameSS 2010 osalejate nimekiri

Adeli Eesti OÜ

Välja 21, Tallinn 10616
Tel: +372 6544 840
www.adeli.ee
e-post: liisa.vilba@adelii.ee

Adeli Eesti Rehabilitatsioonikeskuse peamiseks eesmärgiks on parandada Eesti meditsiiniteenuste turul laste, noorukite ja täiskasvanute liikumis- ja töövõimet ning elukvaliteeti. Meie keskuses osutavad teenuseid taastusraviarstid, füsioterapeudid, logopeedid/eripedagoogid, tegevusteraapeut, psühholoog, sotsiaaltöötaja, massöörid ja abivahenditehnik. Adeli Eesti Rehabilitatsioonikeskuses asub Eestis ainulaadne kõnnirobot Lokomat ja Adeli Koormuskostüüm.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus

Astangu 27 Tallinn 13519
Tel: +372 687 7231
Faks +372 687 7200
www.astangu.ee
e-post: marke.teppor@astangu.ee

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus pakub tööealistele erivajadustega inimestele rehabilitatsiooniteenuseid ja erinevaid kursuseid. Eesmärk on valmistada erivajadustega inimesi ette tööeluks läbi tööoskuste ja -võime arendamise. Tegevuse peamine nurgakivi on lähtumine iga inimese võimekusest ja vajadustest. Tööõppekursused, kohanemiskursused, kutseõpe, rehabilitatsiooniteenused, rehabilitatsiooniprogramm "Autismiga inimeste toetusrühm", peaajutraumajärgne taastumiskursus, peaajutrauma läbi elanud inimeste tugigrupp, DUO-projekti tugigrupp liikumispääs- ja liikumispuudega inimestele, kaitstud töötoad, toetatud töö, puudealase teabe ja abivahendite keskus.

MTÜ Eesti Invaspordi Liit

Regati pst. 1, Tallinn 11911
Tel: +372 50 83 905
www.eil.ee
e-post: eil@eil.ee

Tegeleme liikumispuuetega inimeste sporditegevuse organiseerimisega Eesti Vabariigis. Korraldame spordilaagreid ja -koolitusi, Eesti meistri- ja karikavõistlusi, valmistame ette Eesti koondist osalemiseks rahvusvahelistel võistlusel ning Paroolümpiamängudel.

MTÜ Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit

Endla 59, Tallinn 10615
Tel: +372 672 0223
Faks: +372 656 4048
www.elil.ee
e-post: elil@elil.ee

ELIL kaitseb liikumispuudega inimeste inim-, kodaniku-, sotsiaalseid ning majanduslikke õigusi. ELIL korraldab konsultatsioone ja läbirääkimisi riigivõimu- ja valitsemisorganitega puudega inimesi puudutavates küsimustes. ELIL korraldab oma liikmetele nõustamisi, koolitusi, seminare, rehabilitatsiooni- ja puhkeüritusi. ELIL kaardistab veebis ehituslike objektide ligipääsetavust, nõustab omavalitsuste töötajaid, projekteerijaid, ehitajaid jt liikumivabaduse küsimustes. ELIL osaleb heategevusprojektides.

Eesti Ortoosikeskuse OÜ

Türi 6, Tallinn 11313

Tel: +372 6556 326

www.ortoosikeskus.ee;

e-post: li@ortoosikeskus.ee,

kalev@ortoosikeskus.ee

Ortopeediliste abivahendite tootmine ja müük. Ortopeedilised jalatsid. Jalalaba digiuuring. Taastusravi.

MTÜ Eesti Parkinsoniliit

Jõhvi

Tel: +372 56 957 218

www.parkinson.ee

e-post: liit@parkinson.ee

MTÜ Eesti Psoriaasiliit

Toompuiestee 10, 10137 Tallinn

Tel: +372 50 52 455

www.epsol.ee

e-post: georg.jurkanov@gmail.com

Psoriaasahaigete teavitamine, nõustamine ja koostamine, infovoldikud psoriaasahaigusest, nahahooldusvahendid.

MTÜ Eesti Tsüstilise Fibroosi Ühing

Puiestee 100, 51009, Tartu

Tel: +372 5251965

www.etfy.ee

e-post: info@etfy.ee

Eesti Tsüstilise Fibroosi Ühing (ETFÜ) on tsüstilise fibroosi (TF) haigete isikute, nende omaste ja kõikide teiste TF-st huvitatud isikute üle-eestiline, vabatahtlik, mittetulunduslik ühendus. ETFÜ eesmärgiks on tsüstilise fibroosi diagnoosiga isikutele maksimaalse võimaliku elukvaliteedi tagamine. Ühing on korraldanud oma liikmetele infopäevi ning suvelaagreid haigusest uue informatsiooni edastamiseks, samuti TF haigete ning nende perede nõustamiseks.

Eesti Töötukassa

Lasnamäe 2, Tallinn 11412

Tel: +372 6679 700, info 15501

Faks: +372 6679 701

www.tootukassa.ee

e-post: info@tootukassa.ee

Via ellu tööpoliitikat ja korraldada töötuskindlustust. Tööturuteenused ja toetused, töötuskindlustus. Tööruumide ja vahendite kohandamine, vajaliku tehnilise abivahendi tasuta kasutuseks andmine, tööintervjuul abistamine, tugisikuga töötamine.

Empatrax OÜ

Poska 45-17, Tallinn 10150
 Tel: +372 55 605 125, 711 2883
 www.invaabi.ee
 e-post: info@invaabi.ee

Empatrax OÜ tegeleb ortooside, inva-, hooldus- ja pöetusabivahendite maaletoomise ja edasimüügiga nii lõpptarbijale kui raviautustele. Lisaks pakume tasuta abivahendite kodunõustamist ning tasuta füsio- ja tegevusterapeudi teenust patsiendi kodus.

SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus

Sadama 16, Haapsalu 90502
 Tel: +372 4725 400
 Faks: +372 4725 401
 www.hnrk.ee
 e-post: kaja.mander@hnrk.ee

Pakume taastusravi teenust neuroloogilise kahjustusega patsiendile: statsionaarselt ja ambulatoorselt; lastele ja täiskasvanutele. Sihtgrupid: seljaajutrauma jm. seljaaju kahjustus; peaajukahjustus (traumaatiline, insult); muu neuroloogiline haigestumine; erinevad lapseea arenguhäired. Osutame rehabilitatsiooniteenust lastele ja täiskasvanutele (va. psüühikahäiretega isikud); koostame rehab. plaane ja osutame teenust vastavalt plaanile. Sihtgrupp- liikumispuudega isikud.

MTÜ Inkotuba

Hariduse 6, Tallinn 10119
 Tel: +372 6711 504
 Faks +372 6711 509
 www.kuivaks.ee
 e-post: inkotuba@inkotuba.ee

Tasuta pöetus- ja hooldusalane nõustamine pidamatusprobleemide korral. Pidamatushooldusega seotud abivahendite müük. Abivahendite müük riigipoolse kompensatsiooniga. Pidamatuse ja pöetushoolduse alased loengud elanikkonnale ja meditsiinipersonalile.

Invaru OÜ

Peterburi tee 14A, Tallinn 11411
 Tel: +372 6025 400
 Faks +372 6025 404
 www.invaru.ee
 e-post: info@invaru.ee

Invatehniliste abivahendite müük ja laenus, abivahendite hooldus ja remont, liikumise abivahendid, teisaldamise abivahendid, hooldusvoodid, pöetusabivahendid, vanni ja tualeti abivahendid, abivahendid lastele, taastusravivahendid, olmeabivahendid mähkmed täiskasvanutele ja lastele, imavad linad, nahahooldustooted.

MTÜ Jumalalaegas

Pühavaimu 4, Tallinn 10123 (juriidiline aadress)
 Tel: +372 53 838 129
 Faks +372 609 66 11
 www.silmalaegas.ee, www.laegas.ee
 e-post: silmalaegas@laegas.ee, laegas@laegas.ee

Nägemis- ja kuulmisabivahendite müük. Sotsiaalteenused. Puudega inimeste ja töötute nõustamine.

MTÜ Kakora

Tuulemaa 9-21, 10312 Tallinn
 Tel: +372 66 11 289, 51 960 584
 www.kakora.sarasy.com
 e-post: sarap@smail.ee

Pakkuda puuetega inimestele võimalust osa saada kultuurisündmustest, nagu teatrist, näitusest, muuseumist. MTÜ korraldab liikmetele ja huvilistele ka kursuseid eri kunstialadelt. Kombatavate raamatute valmistamine ja esitlemine on üks MTÜ Kakora mitmetest tegevustest.

Manual OÜ

Ankru 1-46, 11713 Tallinn
 Tel: +372 51 03 235
 www.manual.ee
 e-post: info@manual.ee

Abivahendite müük liikumispuudega inimestele. Autodele: käsijuhtimiseadmed, istmete lisaseadmed, spetsiaalsed ratastoolid- autoistmed ja muud autojuhtimist kergendavad seadmed ning nende paigaldus. Manuaalsed ja elektrilised ratastoolid ja nende remont ning hooldus. Istepadjad. Mitmesugused abivahendid liikumispuudega inimestele igapäevase eluga iseseisvalt toimetulekuks.

MTÜ Merimetsa Tugikeskus

Merimetsa tee 1, Tallinn 10614
 Tel/faks: +372 656 7530
 www.merimetsa.ee
 e-post: info@merimetsa.ee
 Erihoolekandeteenuste pakkumine: igapäevaeluga toimetuleku teenus, töötamise toetamise teenus, KOV teenus - dementsete eakate päevahoid.

MTÜ Minu Tasakaal

Tallinn
 www.tasakaal.net
 e-post: info.tasakaal@gmail.com
 MTÜ Minu Tasakaal edendab, vahendab ja loob kõike sellist, mis aitab saavutada hingelis- vaimset tasakaalu. Pakume grupitöid kroonilist või rasket haigust põdevatele inimestele, et aidata haigusga paremini toime tulla. Pakume nõustamist ja hingeabi nii haigetele, erivajadustega inimestele, kui ka nende lähedastele. Oma tegevuses väärtustame me lihtsust, looduslähedust, loomulikkust, loovust ja hoolivust.

Päevakeskus Käo

Lastekeskus: Käo 53, Tallinn 11317
 Täiskasvanute keskus: Pae 37/Võidujooksu 18, Tallinn 11414
 Tel: +372 677 34 95
 Faks +372 677 38 32
 www.kaokeskus.ee
 e-post: kaokeskus@kaokeskus.ee
 Päevakeskus Käo pakub raske ja sügava vaimupuudega ning liitpuudega lastele ja täiskasvanutele sotsiaalteenuseid turvalises ja loovas arengukeskkonnas nende parima võimaliku eneseteostuse saavutamiseks. Meie tegevusvaldkonnad on: päevahoiuteenus, igapäevaelu toetamise teenus, rehabilitatsiooniteenused, alternatiivkommunikatsioonialane nõustamisteenus (koostöös MTÜ Inimeselt Inimesele), intervallhoiuteenus ja projektitöö. Koostöös Tallinna 1. Internaatkooliga toimub lastekeskuse ruumides põhihariduse omandamine. Sidusas koostöös Tallinna Kopli Ametikooliga viiakse läbi Päevakeskus Käo Täiskasvanute keskuse ruumides kutseõpet kodumajanduse erialal.

MTÜ Põhja-Eesti Pimedate Ühing

Tondi 8a, Tallinn 11313

Telefon +372 6748 945

Faks +372 6748 001

www.ppy.ee

e-post: ppy@ppy.ee

Liikmetele pakume järgmiseid teenuseid: isikliku abistaja, lugemis- ja psühholoogiteenus. Samuti arvuti- ja punktkirjaõpetust ning eesti keele kursuseid algajatele. Ühingu juures tegutsevad puhkpilliorkester, naisansambel ning käsitööring. Toimuvad kabe, male, pimelauatennise, aeroobika, seltskonnatantsu, ujumise ning enesekaitse treeningud. Plaanis on jätkata kangastelgedel kaltsuvaiba kudumise kursust. Aastas anname välja 10 numbrit infolehte Kuukiir.

MTÜ Sclerosis Multiplex'i Tallinna Ühing

Endla 59, 10615

Tel: +372 50 77 411

www.smk.ee

e-post: piretsula@hotmail.com

SMÜTallinnaÜhingkoondabsclerosisimultiplex'iga inimesi, nende pereliikmeid, tugiisikuid ja professionaale. Ühing pakub infot SM kohta, võimalust omavaheliseks suhtlemiseks, tuge ja abi probleemidele parimate lahenduste leidmisel ja oma õiguste eest seismisel. Peale kohaliku tugirühma regulaarset tegevust on eraldi ettevõtmised ka noortele.

MTÜ Tallinna Invaspordiühing

Endla 59, Tallinn, 10615

Tel: +372 6567804

Faks 656 4048

tallinnainvaspordiyhing.blogspot.com

e-post: ritasport@hotmail.ee

Sporditegevus liikumispuudega inimestele

MTÜ Tallinna ja Harjumaa Vaegkuuljate Ühing

Toompuiestee 10, Tallinn, 10137, vastuvõtuaeg teisipäeval ja neljapäeval kell 10- 15

Tel: +372 6 616 394, +372 53 478 422

www.thvk.ee

e-post: info@thvk.ee

Tallinna ja Harjumaa kuulmispuuetega inimeste sotsiaalne kaitse, kuulmisnõustamine, kuulmisalase info jagamine, koolitamine, ühistegevuse organiseerimine. Pakume kuulmisnõustamist, infolehte Auris, soodushinnaga kuuldeaparaadi patareisid ja otsikuid, koolitusi, ühisüritusi. Info on internetis www.thvk.ee, www.vaegkuuljad.ee/foorum, www.vaegkuuljad.ee/blogi Info- ja teabeüritused (loengud) iga kuu teisel teisipäeval Kristiine Sotsiaalkeskuses algusega kell 15

MTÜ Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühing

Endla 59, Tallinn 10615

Tel: +3726543556

www.tliy.ee

e-post: tliy@tliy.ee

Ühingu tegevuse põhieesmärgiks on olla nõuandvaks ja invaküsimusi koordineerivaks organiks Tallinna liikumispuudega inimeste probleemide lahendamisel ja teadvustamisel. TLIÜ tegutseb sotsiaal-, haridus- ning kultuurivaldkondades ning ühendab vaba tahte alusel liikumispuudega inimesi ja toetajaliikmeid Tallinna linnas.

MTÜ Tallinna Puuetega Inimeste Koda

Endla 59, 10615 Tallinn
 Telefon +372 655 4161
 Faks +372 656 4048
 www.tallinnakoda.ee
 e-post: koda@tallinnakoda.ee

Puuetega inimeste huvide esindamine ja kaitsmine Tallinna tasandil. Esmatasandi nõustamine, info jagamine. Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuse haldamine. Puuetega inimestele suunatud erinevad projektid. Invatakso teenuse koordineerimine.

MTÜ Tallinna Reumaühendus

Endla tn. 59 Tallinn
 Tel: +372 53476471
 e-post kyllikikas@hotmail.ee

Reumatoloogiliste haigete ühendamise, haiguspõhine teadlikkuse suurendamine, toimetuleku toetamine, sotsiaalnõustamine.

Taneva OÜ

Ahtri 12, Tallinn10151
 Tel: +372 611682
 www.taneva.ee
 e-post: info@taneva.ee

Puuetega inimeste elukeskkonna kohandamine alustades nõustamisega ja lõpetades parima lahenduse teostamisega. Tooted: Invaliftid, kaldteed, käsipuud, invatualeti sisustus, vannitoa sisustus.

Termaki Autopargi AS

Kadaka tee 70B Tallinn 12618
 Tel: +372 6739346
 Faks +372 6720410
 www.termak.ee
 e-post: termak@termak.ee

Autotransport - Puuetega inimeste transport

Tervise Abi OÜ

Ädala 8, Tallinn 10614
 Tel: +372 6737811, +372 6737819
 www.terviseabi.ee
 e-post: info@terviseabi.ee

Hooldus- pöetusabivahendite müük, laenutus ja nõustamine. Ortoosid, ortopeedilised jalanõud. Liikumisabivahendite müük, laenutus ja nõustamine. Meditsiiniliste vahendite müük. Invatõstukite projektimüük.

MTÜ THINK Eesti

Toompuiestee 10, Tallinn, 10137
 Tel: +372 53 478 422
 www.think.ee, www.shop.think.ee
 e-post: kylliki@think.ee

Puuetega inimeste töö ja koolituskeskus- Puuetega inimestele koolituste korraldamine. Teenuste osutamine- andmesisestus, raamatupidamine, graafiline disain, kodulehtede valmistamine ja haldamine, koolituste korraldamine. Projektide kirjutamine ja läbiviimine Käsitöökauplus www.shop.think.ee

POSITIIVNE DISKRIMINEERIMINE JA ÕPITUD ABITUS

Autor: KRISTIINA PEETSALU, Põhja- Eesti Pimedate Ühingu juhatuse esinaine

Diskrimineerimine, mingi tunnuse alusel eristamine ja sellest lähtuvalt teisiti kohtlemine, omab tänapäeva ühiskonnas üldlevinult negatiivset tähendust. Diskrimineerimisega seostatakse tavaliselt halba kohtlemist ja kellegi õiguste rikkumist. Sageli kasutatakse seda mõistet kirjeldamiseks puuetega inimeste piiratud võimalustest tulenevat sotsiaalselt nõrgemat positsiooni.

Lihtsamalt öeldes tekib enamusel meis seoses diskrimineerimisega koheselt pilt kellestki, kellele on liiga tehtud ja taga kiusatud. Samas võib olukord olla hoopiski vastupidine. Liiga küll tehakse, aga mitte halva vaid liialt hea kohtlemisega. Tekib küsimus- kuidas see võimalik on!?

Taotledes võrdseid võimalusi oleme me sunnitud Eesti riigi hetkeseisu arvestades taotlema erisoodustusi, mööndusi ja hinnaalandust. Ja see on tavaline eesmärgi, milleks ideaalis on võrdsete võimalustega ühiskond, saavutamise skeem. Sattudes hoogu võib aga sellel teel liiale minna ning teise äärmusse langeda.

Miks liiga hea on halb? Miks positiivne diskrimineerimine on negatiivne nähtus?

Kõige kergem on seletada seda mingi elulise olukorra najal. Näiteks soovib äsja keskkooli lõpetanud pime noor astuda ülikooli. Kindlasti seab nägemise puudumine tema ette suurel hulgal piiranguid, mis muudavad sisseastumise ja õppimise tunduvalt raskemaks nii moraalselt kui ka füüsiliselt, lisaks kõigele veel kulukaks. Selleks, et vähendada tekkinud ebavõrdsust on vajalik mitmekülgne toetus tugisikute, transpordi, õppematerjalide ja keskkonna mugandamise näol.

Positiivse diskrimineerimise näiteks oleks antud juhul see, kui kogu eelkirjeldatud tugistruktuuri ülesehitamise asemel oleks kehtestatud reegel, mille kohaselt võetaks iga aasta ülikooli vastu 5 pimedat inimest ilma, et nad peaksid sooritama sisseastumiseksameid. Aineeksamite sooritamisel hinnataks neid aga leebemalt või protseduuriliste raskuste vältimiseks vabastataks eksamitest sootuks.

Esmapilgul oleks kõigil palju kergem, kuid asjasse süvenedes tuleksid kohe välja selle lahenduse rängad vead ning perspektiivitus.

Esiteks tekkiks olukord, kus langeks pimedate ja nägemispuudeliste haridustase ning kõrgharidus ei oleks enam etalon. Kaoks tulemuslikkuse hindamisega kaasnev motivatsioon. Eelnimetatu seaks kahtluse alla vaegnägija vaimsed võimed.

Teiseks riivaks puudega inimese eneseväärikust ning vähendaks usku endasse. Päevast päeva mõlguks peas küsimus: "Kas ma ikka väärin üliõpilase nime või hoitakse mind ülikoolis ainult seepärast, et mul on puue?"

Kolmandaks vähendaks konkurentsivõimet vaba tööturu tingimustes.

Lõppkokkuvõttes oleks tulemus üsna nutune.

Kui riigi tasandil kohtab positiivse diskrimineerimise juhtumeid suhteliselt vähe, siis puudega ja tervete inimeste vahelistes suhetes üsna tihti. Pahaaimamata teevad kõige kallimad ja lähedasemad inimesed, siirast soovist meid aidata, tegusid, mille lõpptulemus on kõike muud kui hea.

Põhimõtteliselt on ju üsna vähe asju, millega puudega inimene kuidagi, mitte mingil tingimusel, hakkama ei saa. Kuid suurel hulgal on neid asju, millega toimetulekuks on vaja, terve inimesega võrreldes, tunduvalt rohkem aega, energiat, pühendumust, tahtejõudu ja pealehakkamist. Sageli dikteeribki terve mõistus ja ratsionaalne lähenemine, et kõrvalabi kasutamine on igati asjakohane. Oskus seda abi õigeaegselt ja hästimõistetavalt paluda on aga omakorda märk elutervest suhtumisest.

Kuid kui abistajad on liialt agarad ja abistatav liialt mugav, siis kujuneb situatsioon, kus hõlpsamategi toimingute puhul harjutakse abitu „õnnetukese“ rolliga nii ära, et ei tajutagi enam oma reaalseid võimalusi ja oskusi. Tekib niinimetatud õpitud abitus, millest vabanemine on ääretult vaevaline. Selline käitumismudel vormib sõltuvussuhte, mis on niivõrd tasakaalust väljas, et pikapeale tekitab sisemisi pingeid ja vastastikust ärritust.

Omast kogemusest võin öelda, et kiusatus kergemat teed minna ja heldelt pakutud abi vastu võtta ning hõlpsamalt läbi ajada on väga suur. Alati ei jätku iseloomu, et tubli sõbra või armsa sugulase ettepanekule: "Kuule, ma teen sinu eest ära, mul läheb kergemalt ja kiiremini. Sul vaesekesel ju niigi raske elu!", vastata kindlalt ja kangekaelselt: "Ma saan ise hakkama!"

Mida siis teha, et hoolitsus ei muutuks hooldamiseks? Et siiras soov aidata lähedasi ei teeks halba? Kui palju on küll? Otsides vastust nendele küsimustele leidsin enda jaoks sobiva mõõdupuu Fred Jüssi sõnades: „Nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vaja.“

Eesti Puuetega Inimeste Koja uus juhatuse esinaine- MONIKA HAUKANÕMM

Autor: KÜLLI URB

Suve lõpul toimus Eesti Puuetega Inimeste Koja (EPIK) üldkoosolek, kus valiti järgnevaks neljaks aastaks uus juhatuse ja juhatuse esimees. Juhatuse esimehe kohale läksid valimistulle kaks kandidaati – Monika Haukanõmm, esitajateks Ida-Virumaa Puuetega Inimeste Koda, Põlvamaa Puuetega Inimeste Koda, Läänemaa Puuetega Inimeste Koda ja Jüri Järve, esitajaks Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liit. Valituks osutus ülekaalukalt Monika Haukanõmm.

Kohtusime Monika Haukanõmmega lõunapausil Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses, et saada lähemalt tutvavaks ja pärida tulevikuplaanide kohta.

Kandideerisid Eesti puuetega inimeste kõige suurema kodanikeühenduse, EPIK juhatuse esimehe kohale ja said ka suure häälteenamusega mandaadi. Kas sa oled ka enne kaasa löönud mõnes kodanikeühenduses?

Ei, otseselt mitte. Olen aastast 2004 riigiteenistuja ja ei ole end teadlikult sidunud ühegi organisatsiooniga.

Tegelikult töötades Tartu Linnavalitsuse allasutuses Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskuses tegime tihedat koostööd MTÜ Iseseisva Elu Keskusega. Osutasime koduhooldusteenust vanuritele ja puuetega inimestele.

Mis motiveeris Sind kandideerima EPIK juhatuse esimehe kohale?

Inimene teeb ikka seda, mida hästi tunneb. Õppisin Tartu Ülikoolis sotsiaaltööd, juba ülikooli ajal hakkasin tööle Vaimse Tervise Hooldekeskuses. Tegin otseselt klienditööd, see oli noorele inimesele päris raske väljakutse. Viimased 6 aastat olen töötanud Sotsiaalministeeriumis eakate ja puuetega inimeste poliitikakujundamise osakonna juhina. Nüüd tunnen, et tahan midagi reaalset ära teha. Ma ei ole selline arvuti taga nokitseja tüüp, tahan midagi konkreetsemat korda saata, mulle meeldib organiseerida. Tahaksin midagi ellu viia, mida olen kuulnud- näinud laias maailmas.

Mul on bakalaureusekraad Tartu Ülikoolist ja hetkel on õpingud käsil Tartu Ülikooli Euroopa Kolledzhis, jäänud on veel magistritöö kirjutamine.

Reeglina on kolmanda sektori puuetega inimeste organisatsioonides tegutsemas puudega inimesed. Kas sa ei näe siin vastuolu, et nn terved inimesed on puuetega inimeste eestkosteorganisatsioonide juhatuste esimehed ja juhatuste liikmed, kus otsustatakse väga otseselt puuetega inimeste igapäevaelu kujundavaid otsuseid?

Jah, mul õnneks ei ole puuet! Ma arvan, et puudega inimene ei pea tingimata organisatsiooni juht olema. Muidugi tähendab see tihedat koostööd. Näiteks, kui liikumispuudega inimene juhiks sellist organisatsiooni, eeldaks see temalt, et ta teab väga palju teiste puudeliikide kohta, muidu on oht, et ta võtab vastu otsuseid lähtuvalt ühest puudeliigist, st oht eelistada oma puudeliiki. Mina vaatan kõiki puudeliike võrdselt, see ehk on minu eelis.

Milliseks hindad hetkel puuetega inimeste olukorda Eestis ja kuhupoole me liigume?

Mõni valdkond areneb kiirelt, aga on ka tagasiminekut. Tihti räägitakse puuetega inimeste vajadustest puhtalt sotsiaalvaldkonda kuuluvatena, see on väga kitsas käsitlus. Puudega inimeste teema peab olema läbiv teema, mis haarab kõiki eluallasid. Hiljuti sain ka positiivse kogemuse, CO2 kvootide müügi eest saadav raha panustatakse transpordi arendamisse, nimelt ostetakse uusi busse. Helistasin Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse, et pärida, kas ikka on arvestatud erivajadustega inimeste vajadustega, st bussid peavad olema ligipääsetavad. Ametnik vastas, et loomulikult arvestatakse, hakkas mulle lugema erinevaid parameetreid, mida arvestatakse liikumispuude ning mida nägemispuude korral. Tunda on, et puuetega inimeste organisatsioonid on teinud head tööd, teavitanud ja selgitanud.

Halvemaks on läinud teenuste kättesaadavus ja muidugi puuetega inimeste tööhõive, mis on nagunii meil kehvast seisusest olnud. Puuetega inimeste tööhõive on oluline kasvõi sellepärast, et inimene leiab põhjuse, miks üldse hommikul üles tõusta ja juukseid kammida.

Kui majandussurutis taandub, siis kindlasti selles valdkonnas asjad ka paranevad.

Milliseks hindad Eesti puuetega inimeste organisatsioonide olukorda?

Minu arvates on selline võrgustikul põhinev süsteem hea ning tahaks jätkata samas vaimus ja muuta

võrgustikku tugevamaks- teha organisatsioonid puuetega inimestele atraktiivsemaks, et oleks midagi pakkuda. Paljud ei tea veel organisatsioonide poolt pakutavatest võimalustest. Muidugi ka ressursse tuleb juurde saada.

Kas oled kursis Eesti Puuetega Inimeste Fondi tegevusega?

Jah, kuulun ministeeriumi esindajana ka Fondi nõukogusse. Fond on olnud suhteliselt stabiilses seisus, veidi liikumist tõi mõned aastad tagasi Euroopa Sotsiaalfondi projekt. Fond peaks olema veidi aktiivsem ning kirjutama projektitaotlusi. See on otsustamise koht, kas Fond teeb taotluse ja jagab allorganisatsioonidele projektirahad või teeb seda EPIK.

Kas EPIK-I on õnnestunud puuetega inimeste vajadused otsustajateni viia?

Kui EPIK-I on arvamust küsitud, siis on ka alati vastatud. Mõned katusorganisatsioonid ei reageeri üldse. Minu arvates on arvamused olnud konkreetsed. Otsuse tulemus ei sõltu ainult puuetega inimeste organisatsiooni arvamusest. Otsuse tegemine on pikk protsess- kooskõlastatakse eri poolte vahel ning leitakse lõpuks kompromiss, kuid see ei tarvitse olla alati see, mida me ootasime. Aga alati on võimalik esineda jõulisemalt, rohkem põhjendada, müüa oma ideed paremini. Mõnikord on ka nii, et karavani peale pole mõtet haukuda, see ei muuda midagi.

Käesolev aasta on Euroopa Liidu liikmesriikides vaesuse ja tõrjutuse teemale pühendatud aasta. Kas Eestis elavad puudega inimesed on vaesed?

Uuringud näitavad, et puudega inimesed on riskirühm, kuid veel suuremas ohus on noored lastega pered, kes alles alustavad oma elu ning kes pole veel jõudnud endale midagi soetada. Selles suhtes on eadad inimesed veidi paremas seisus.

Alustad uues ametis 1. oktoobrist, millised on esimesed tööplaanid?

Kindlasti tuleb tegelema hakata arengukava koostamisega, uuendamist ootab EPIK koduleht. Plaanis on kohtumised liikmesorganisatsioonidega, esimesena külastangi Pärnumaa Puuetega Inimeste Koda.

Tallinna Puuetega Inimeste Koja infolist

- Soovid olla kursis puuetega inimeste valdkonnas toimuvaga?
- Soovid õigeaegselt olla teavitatud Tallinna Puuetega Inimeste Koja ettevõtmistest
- Soovid saada infot puuetega inimestele suunatud üritustest,
- seadusandluse muudatustest, uutest teenustest ja toetustest?

Tallinna Puuetega Inimeste Koda pakub teile võimalust olla kursis aktuaalse infoga, mis puudutab puuetega inimesi, nii eesti kui venekeelse infolisti vahendusel.

TPIK infolistiga liitumiseks saatke oma sooviavaladus e-posti aadressile: tauno@tallinnakoda.ee, märkides ära, millises keeles eelistate edaspidi infot saada.

INIMESTE RAISKAMINE

Autor: **GERT SCHULTZ**, Tartu Ülikooli magister

Gert Schultz on sotsiaalministeeriumi hoolekandeosakonna finantsnõunik. Artikkel põhineb tema Tartu ülikoolis kaitstud magistriväitekirjal „Puudega inimeste töajõus osalemise modelleerimine Eesti näitel.

Puudega inimesi töötab Eestis vähe. Tööeelistest puudega inimestest töötab umbes 17%, samal ajal kui näiteks Suurbritannias üle poole. Jah, eri riikides defineeritakse puuet erinevalt, kuid üldpilti see ei muuda.

Suur osa Eesti inimesi on n-ö ülalpeetavad, kes tegelikult võiksid aga olla ise ülalpidajad: teha tööd, kasvatada majandust ja maksta makse. Inimkapitali kasutatakse ebaefektiivselt.

Trend on halb. Näiteks kui 1993. aastal oli 15–69-aastasi, kes pidasid oma mittetöötamise peamiseks põhjuseks haigust või puuet, 31 000, siis 2008. aastal juba 50 000. Nõukogude aja lõpus oli invaliidsuspensioonäre veidi üle 38 000, kuid 2009. aastaks oli selliste inimeste (s.t töövõimetuspensionäride) arv kasvanud 70 000-ni. Kasv on olnud võrdlemisi stabiilne ega katkenud ka suure majanduskasvu aastatel – oluline nüanss, kui arvestada, et buumiajal muidu mitteaktiivsete arv vähenes.

Sellise arengu põhjuseid võib olla erinevaid, esmajärjekorras pensioniea tõstmine, mille tõttu mõnigi puudega inimene, kes varem oleks läinud vanaduspensionile, osutus nüüd tööealiseks. Samuti garanteeritud töökohtade kadumine ja konkurentsi tekkimine, mis on tõrjunud väiksema konkurentsivõimega puudega inimesed tööturult kõrvale.

Tähelepanuväärne on selles kontekstis Lõuna-Eesti. Meediaski on palju juttu olnud, et seal on oluliselt rohkem puudega inimesi (mõnes maakonnas kuni veerand üle 16-aastastest, Eestis keskmiselt 10%). Kahtlustatud on nii keskmisest haigemast elanikkonda kui ka korruptsiooni puude määramisel.

Kinnitust pole sellised oletused leidnud. Ma olen ise ökonomeetrilise analüüsiga kontrollinud hüpoteesi, kas töövõimetute ja puudega inimeste osakaal maakonnas võib olla seotud selle maakonna töötuse tasemega. Seost ei õnnestunud tuvastada. Samamoodi pole tõestust leidnud spekulatsioon, et Lõuna-Eestis puuet määravate ekspertide töös on korruptiivseid erinevusi.

Maakondlikud erinevused puudega inimeste arvus tulevad pigem taotlejate arvu erinevusest. Lihtsamalt öeldes: Lõuna-Eesti maakondades taotletakse puuet rohkem ja tänu sellele ka saadakse rohkem. Üks seletusi võib olla ühiskonna hoiak. Puudega seotud sissetulekut aktsepteeritakse Lõuna-Eesti maakondades rohkem kui Eestis tervikuna: mida rohkem on inimese tutvusringkonnas neid, kes saavad puudega

seotud toetust või töövõimetuspensioni, seda vähem jääb emotsionaalseid barjääre puude või töövõimetus taotlemiseks. Inimestel puudub (vale)häbi puude ja sellega seotud toetuse taotlemiseks.

Praegusest olukorrast võib teha ühe järelduse ja mitte väga meeldiva oletuse. Esiteks, mõnes teises maakonnas on need, kes tegelikult võiksid kriteeriumidele vastata, seni jätnud puude või töövõimetus taotlemata. Edasi võib oletada, et kui puudega inimeste osakaal kasvab ka teistes maakondades mingist kriitilisest tasemest suuremaks, siis võib juhtuda, et hoiakud muutuvad ka seal ning selle tagajärjel võib puudega inimeste osakaal juba terves Eestis jõuda Lõuna-Eesti tasemele.

Surve riigieelarvele

Puue on puue ja kui inimestel on seadusega antud õigus toetust taotleda ning komisjonid määravad seda korrektselt, siis polekski siin midagi vaielda ega kedagi häbistada. Kui sama trend aga jätkub ja eriti kui see peaks laienema üle Eesti, jõuame ringiga tagasi loo alguses mainitud probleemini: pidevalt kasvav surve riigieelarvele ja teisalt tööturust kõrvale jäävate inimeste hulga suurenemine.

Reform on paratamatu. Tuleb karmistada töövõimetus taotlemise ja määramise kriteeriume. Kuid mehaanilistest lahendustest ei piisa. Kui näiteks mõne haiguse puhul, olgu selleks kõrgvererõhktõbi või depressioon, kaoks õigus töövõimetuspensioni saada, siis nii heidetaks süsteemist kõrvale ka need, kelle töövõime on tõesti pärsitud.

Ühe võimaliku lahendusena võiks töövõimetus määramine olla senisest tingimuslikum. Taotlemise käigus või enne seda peab taotleja läbima mõne tööle asumiseks mõeldud rehabiliteeriva programmi või osalema ümberõppes, töötäiendusel. Alles siis, kui see pole aidanud, kaalutakse töövõimetus määramist.

Tuleb suurendada ka puudega inimeste teadlikkust tööturuteenustest ja üldist töötamise motivatsiooni. Aga olgem ausad, ka tööandjad ja ühiskond tervikuna peaksid ilmutama suuremat valmidust arvestada puudega inimesi kui võrdväärseid töötajaid. Praegu ei võeta puudega inimesi tööle lihtsalt teadmatusel: kardetakse, et tuleb teha kulutusi kohandustele või muuta töökorraldus keerulisemaks. Kuid neid asju vajab vaid murdosa puudega tööealisi.

Hariduse tähtsusest töö saamisel ei ole mõtet pikalt rääkida. Küll võib öelda, et puue teeb hariduse saamise keerulisemaks. Uuringud on näidanud, et üle poole neist, kellel on kaasasündinud või varases nooruses saadud puue, ei jõua põhiharidusest kaugemale. Tehes nendele inimestele hariduse saamise lihtsamaks, toome neid ka rohkem töötajate ja aktiivsete ühiskonnaliikmete hulka.

PERE KOHANEMINE PUUDELAPSE SÜNNIGA: ABIVAJADUS JA SAADUD ABI VAIMUPUUDEGA LASTE VANEMATE ÜHINGU NÄITEL

Autor: **KAIE PILME**, Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö eriala magister

Puudelapse sünd on ootamatu ja stressi tekitav sündmus, mis võib tabada iga perekonda. Seda võib vaadelda kui kriisisituatsiooni, mis vanemate tundeelu ja pere senise elukorralduse proovile paneb. Ühelt poolt suutmatust toime tulla oma tunnete ja emotsioonidega ning teisalt tekkinud muutused ja probleemid pere olukorras. Puudelapse hooldamine peres võib mõjutada vanemate karjäärivalikuid ja pere majanduslikku olukorda, piirata pereliikmete puhkevõimalusi ning vähendada perekonna osalemist ühiskonnas. Millised probleemid ja muutused toob perele kaasa puudelapse sünd, millist abi neile osutatakse ning mida nad tegelikult vajaksid – need on küsimused, millele tuleks rohkem tähelepanu pöörata.

Käesoleva uurimuse eesmärk oli kirjeldada ja selgitada puudelapse vanemate ja pere probleeme, abivajadust ja saadud abi seoses pere muutunud olukorraga. Uurimismeetodina kasutasin teemaintervjuud ja valim moodustus Downi sündroomiga laste vanematest, kes kuuluvad Vaimupuudega Laste Vanemate Ühingusse.

Uurimistulemused

- Enamikele uurimuses osalenud lapsevanematele oli puudelapse sünd suureks ehmatuseks ja šokiks. *"...kui said teada, et ta ikka ei ozle veel päris terve ka, eks see ikka šokk oli. ...Kui arstid ära läksid, siis laps oli mingi kookoni sees, võtsin ta sülle ja ma ikka ei uskunud, et asi nii hull on."*
"Alguses oli lihtsalt selline šokk kõigile...et misasja...kust see kõik nüüd tuli...mismoodi...mis me valesti tegime. ...Alguses ma isegi ei nutnud...ja siis mingi hetk ma nutsin hästi palju..."
- Nüüdseks on uurimuses osalenud lapsevanemad üldiselt oma lapse puudega kohanenud. *"See võttis ikkagi kindlasti paar aastat aega enne, kui ma ise suutsin nagu sellesse juba rahulikumalt suhtuda. Algul ma ei suutnud ainuüksi välja öelda puudega lapski. Peale kolmandat eluaastat ma enam liiga tihti ei nutnud...enne nutsin küll. ...10 palli skaalal ma arvan, et ma olen 8 peal...täiesti kohanenud ma vist ei ole..."*
"Iga ema kohaneb oma lapsega kiiresti ja eriti kui see laps on väga oodatud sündima. See ei loe, kas ta on puudega või mitte, ta on tükike minust ja armastan teda täpselt sellisena nagu ta on."
- Puudelapse hooldamine on suuremal või vähemal määral mõjutanud kõikide uuringus osalenute pere tööelu. Kõikidel juhtudel jäi ema puudelapse sünni järel lapsega koju ning isa jätkas tööl käimist. *"No mina pole saanud siiani tööl käia, sest laps on pidevalt haige ning teda peab kogu aeg valvama. Nüüd ma lähen, aga tundub, et seal ma ka igapäevaselt siiski käia ei saa, sest laps käib logopeedi juures ja ratsutamas ning need on kõik päevasel ajal..."*

• Puudelapse hooldamine on suuremal või vähemal määral piiranud enamike uuringus osalenute puudlaste perede puhkevõimalusi ja vaba aega. Piirangud on seotud nii puudelapse sagedase haigestumise kui ka pideva järelevalve vajadusega.

"Lapsed üleüldiselt on piiranud... selles mõttes, et minu arvates pole see seotud selle downiga. Downiga seotud asi on see, et tal on lihtsalt soodumus jääda tihedamini haigeks... ja tänu sellele on igasugused muud piirangud... ning seetõttu on puhkeaega vähem kindlasti."

"...Kuni siia maani ma elasin koguaeg nelja seina vahel, sest mõlemad lapsed on piisavalt palju haiged olnud. Kui mina tahtsin midagi saada, siis pidin seda väga pikalt ette planeerima..."

• Valdavalt on olnud puudlaste perede abivajadus nii lapse sünni järel kui ka tema arengu ja kasvamisega seoses saadud abist suurem. Puudelapse sünni järel oleksid enamik uurimuses osalenud peredest vajanud rohkem informatsiooni lapse puude olemusest. Üks puudelapse ema oleks vajanud psühholoogilist abi.

"Ma arvan, et see info tegelikkuses... nii selle puude olemuse kui prognooside kohta... Selles mõttes, et on umbes miljon küsimust, mis sul kohe-kohe tuleb... ja osad neist on adekvaatsemad ja osad kohe päris ebaadekvaatsed. Raviastutusest ei saanud ma põhiliselt mingisugust infot selle kohta... Psühholoogi tuge oleks kindlasti vaja olnud, aga mina seda ise küsima ei läinud kelleltki ja sellel hetkel, ma ei tea... ei oleks osanud vist..."

• Lapse arengu ja kasvamisega seoses on vanemate abivajadus väga individuaalne. Peamisena, mida enamus uurimuses osalenud peredest vajaksid, toodi välja abivajadus lapse transportimisel (rehabilitatsiooniteenustele, arsti juurde, kooli), lapse hoidmisel ning informatsioonivajadus teenustest ja toetustest, mida peredel oleks võimalik saada.

"...Põhiline abi, mida me vajame ongi lapse hoidmine vähemalt tööperioodil... kui riik suudaks vähemalt sellegi tagada, siis oleks see oluliselt suurem samm lihtsama elu suunas."

"...Just sellist teenust nagu selgelt võiks olla rohkem... et ka lapsevanematele anda mingisugune hetk paar päeva niisama olla, et keegi võtab sellesama 2-3-aastase lapse päevaks mujale."

• Kõik uurimuses osalenud puudelapse pered saavad puudega lapse toetust ja rehabilitatsiooniteenust. Osadel on olemas ka isikliku abivahendi kaart. Suureks abiks on/on olnud lasteaed, kus lastega tegelevad eripedagoogid. Peres, kus lapsed käivad koolis, on abi saadud ka koolilt. Selgus, et paaril perel korraldab kool ka lapse rehabilitatsiooniteenustele viimist-toomist. Ühte puudelapse peret on vald toetanud lasteaia ja kooli kohamaksu maksmisel. Kõik uurimuses osalenud puudelapse pered on palju informatsiooni, abi ja toetust saanud Vaimupuudega Laste Vanemate Ühingust (VLVÜ-st).

"Ühelt poolt see sama jagamine... et ühelt poolt emotsiooni jagamine, et mis sinuga juhtus siis, kui see kõik tuli ja sellest teada said... aga hiljem ka toimetulek ja nippide jagamine alates mingisugustest väga praktilistest asjadest... Ja võimalusest rääkida neid asju läbi tegelikkuses, siis sa tead, et see teine pool mõistab sind... või vähemasti sa usaldad või usud seda märksa enam kui kelleltki teiselt iganes."

• Peamisteks abiosutajateks on olnud sotsiaalsüsteem, haridussüsteem ja mittetulundussektor (VLVÜ) ning lähivõrgustik.

Uurimistulemuste põhjal võib järeldada, et abisüsteem puudlaste peredele on olemas, kuid see on suhteliselt jäik ega arvesta nende kõikide vajadustega. Sageli vajaksid puudlaste pered lisaks pakutavatele teenuseid, mida neile veel ei pakuta. Samuti aitaks nende olukorda parandada rahaline toetus, mida nad saaksid ise vastavalt oma vajadustele oma pere heaoluks kasutada.

VÕRDSETUGI- tule avasta oma jõuvarud!

Autor: **KÜLLI URB**

Meil kõigil on kasutamata jõuvarusid, nii seesmisi kui ka väliseid. Üks viis nende teadvustamiseks on osaleda võrdsetoe rühmas.

Puuetega laste vanemate võrdsetoe rühm hakkas koos käima 2009. aastal Tallinna Puuetega Inimeste Kojas, eestvedajaks olid Liikumispuuetega Laste Tugiühingusse kuuluvad pered.

Käesoleval aastal jätkati kohtumisi juba Euroopa Sotsiaalfondi poolt rahastatava projekti „Töötaja tööriistakast- abiks puudega inimesele ja puudega lapse vanemale” raames, tänu millele oli võimalik käivitada ka venekeelne rühm. Tegemist on nn avatud grupiga- uued liikmed võivad liituda siis, kui on soov ja vajadus. Selline avatud grupp võimaldab osaleda ka nendel puuetega laste vanematel, kellel suure hoolduskoormuse tõttu regulaarseks ja ajaliselt mahukamaks grupitööks pole aega ja võimalust. Rühmad kogunevad üks kord kuus, kohtumine kestab kaks tundi. Kokku on rühmades siiaaani osalenud 49 lapsevanemat.

Mis on selliste gruppide eesmärk ja millist kasu me saame osaledes eneseabi rühmas?

Kogemused näitavad, et eneseabigrupp on mõjus vahend enda ja teiste aitamiseks. Kohtuda inimestega, kes mõistavad sind poolelt sõnalt, leida ärakuulamist nii, et sind ei katkestata. Koht, kus võib rääkida enda vajadustest, võimalus näidata tundeid ja leida toetust, saada uut informatsiooni, kuidas paremini toime tulla ja palju muud. Seda polegi ju nii vähe!

Puuetega laste valdkonna nõustamist pakuvad rehabilitatsioonimeeskonnad ja ka hoolekandeosakonnad, kuid eneseabigrupis, läbi iskliku elukogemuse nõustamine on hästi efektiivne ja aitab peredel aega kokku hoida. Samuti on hea teada teiste perede positiivsetest kogemustest kasvõi mõne teenuse valikul.

Professionaalne terapeutiline abi on kahjuks Eestis veel paljudele kättesaamatu, seepärast on eneseabi rühmades kogetav tervendava mõjuga paljudele puuetega laste vanematele igapäevaeluga toimetulemiseks.

Rääkides selginevad mõtted, tunneterägastik hakkab taanduma, tekib selgem pilt olukorrast ja võimalustest. Kohtudes saatusekaaslastega adud, et teie pere pole ainuke, kellel on samad väljakutsed. Tekib lootus, et elada on võimalik ning elada sisukalt ja mõtestatult. Tihti leitakse eneseabigruppidest inimesi, kellega väljaspool gruppi suhelda, nii laieneb sõprade ring.

Eneseabigrupis kehtivad omad reeglid, et mitte kahjustada ennast või teisi. Tähtis on vaikimiskokkulepe- see, millest grupis räägime, sinna see ka jääb. Oleme teiste ja enda suhtes sallivad, oluline on vabadus ning räägib see, kes soovib. Oleme avatud ja kannatlikud kuulajad ja samas püüame ka ise grupi töösse omalt poolt anda. Hinnangute andmine tuleb unustada, kuulame avatult ja toetavalt. Neid oskusi on hea

harjutada eneseabirühmas, läheb ju seda meil kõigil vaja igapäevaelus, kasvõi suheldes lastega.

Gruppides on räägitud väga erinevatel teemadel: lapsehoiuteenusest, intervallhoiust, rehabilitatsioonist, haridusvõimalustest, eestkostest jne. Kogunes autismispektriga laste vanemate rühm, kus otsuati juba eraldi rühmana edasi tegutseda.

Sügisel jätkame kogunemisi endises rütmis kahe puuetega laste vanemate rühmaga, kord kuus eestikeelne ja venekeelne eneseabirühm, kohtumiskohaks ikka Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskus.

Järgmised puuetega laste perede eneseabigrupid toimuvad 13.oktoobril kell 15.30– 17.00 (eestikeelne) ja 20. oktoobril kell 15.30- 17.00 (venekeelne).

Täpsemat infot kogunemisaegadest ja teemadest loe

Tallinna Puuetega Inimeste Koja kodulehelt www.tallinnakoda.ee või küsi lisainfot e- mail kylli@tallinnakoda.ee

Puuetega laste vanematel, puuetega inimestel ja puuetega inimeste hooldajatel on võimalik saada ka individuaalset psühholoogilist ja sotsiaalnõustamist, selleks on vaja registreeruda telefonil 55672585 või e- mailil kylli@tallinnakoda.ee

Avatud on ka registreerimine 2011. aasta jaanuaris algavatele puuetega laste vanemate aktiveerimiskoolitusele. Selle kohta täpsem info www.tallinnakoda.ee

Puuetega laste vanemate arvamusi eneseabirühmast

„Sain end lõpuks avada. Rääkisin, mida tunnen, pingeid on nii palju kogunenud, aga kohta ja inimesi, kes oleks nõus kuulama polnud siiani leidnud. Tundsin, et mind mõisteti ja mina mõistsin teisi. Kui nägin, et teistel sama kogemus, oli lihtsam end avada. Hakkas kergem ja pinge langes.“

7- aastase liitpuudega tüdruku ema

„Sain eneseabirühmas osalenutelt informatsiooni ja julgustust hoolekandeosakonda pöörduda elukoha probleemiga. Nüüd asjad liiguvad, saame sügisel sotsiaalkorteri. Ise lihtsalt kõike välja ei mõtle! Sain ka uusi tutvavaid ja tundsin, et pole ainuke, kellel on eluraskused. See annab julgust ja jõudu, kui teised saavad hakkama, siis saan ka mina. Kui vähegi mahti, tahan ikka tugirühmas osaleda.“

5- aastase liitpuudega tüdruku ema

Võrdsetugi

Võrdsetugi on kahe inimese või rühma sama kogemusega inimeste regulaarselt korraldatud kohtumised, mille käigus jagatakse tundeid ja teadmisi, mis on ühised rühmas osalejatele. Inimesed, kellel on sarnased elukogused, tunnevad omavahel solidaarsust, mõistavad poolelt sõnalt, saavad anda vastastikku nõu ja toetust. Võrdsetoel on thti teraapiline mõju osalejatele.

ULVI SAKS- kurtide uudisteankur

Autor: KÜLLI URB

Seekord tutvustame Kojalises viipekeeletölkide huvitava ja vajalikkude elukutset. OÜ Viipekeeletölkide kodulehelt võime lugeda: „Tölkide eesmärk on vahendada kurtide ja kuuljate vahelist suhtlemist eesti viipekeelest eesti keelde ja vastupidi. Viipekeelset tõlketeenust vajavad nii kurdid kui kuuljad inimesed selleks, et toimiks tõrgeteta kommunikatsioon. Viipekeelne tõlketeenus tagab kurtidele võrdväärse osaluse ja toimetuleku ühiskonnas, seda nii igapäeva elu korraldamise, kui ka hariduse omandamisel.“

Me kõik oleme märganud konverentsidel, koosolekutel, televisioonis inimesi, kes keskendunult viipelevad. Kõrvaltvaatajale jääb asi üpris arusaamatuks ja isegi müstiliseks.

Meile oli lahkelt nõus oma kutsesaladusi avama viipekeeletölk ja OÜ Viipekeeletölgid juhatuse liige Ulvi Saks.

Miks valisid nii harvaesineva eriala nagu viipekeeletölk?

Olen sündinud kurtide peres, isa oli sündimisest peale kurt, ema kurdistus 4 aastasel sarlakite tagajärjel. Sündisin Siberis, kuhu olid väljasaadetud minu ema ja isa, seal nad kohtusidki. Ema pere oli juba eelnevate küüditamiste käigus välja saadetud Ungarist, kus elas tatarlaste kogukond. Nii et Eestisse jõudsin, kui olin 11 kuune. Minu esimene keel on viipekeel, isa oli oraalne kurt, st ta luges suult ja viiples vähe, ema suhtles ainult viibeldes. Ema viiples ju vene keelt, nii et siis venekeelne viipekeel oligi minu esimene keel, mida kogesin. Muidugi loen enda emakeeleks ikkagi eesti keelt ja identifitseerin end selle keelega. Minu vend, kes on ka kuulja, sündis juba Eestis.

Lapsepõlvest mäletan, et pidin juba väiksena olema tõlgina abiks vanematele. See oli raske kogemus, sest väike 6- aastane laps ei mõista ju täiskasvanute maailma.

Kerge on tulema, et igasuguste ametiasjade ajamisel kasutatakse pere kuuljaid lapsi tõlgina. Olen kuulnud, kui sotsiaaltöötaja ütleb, et oh ärge tõlki kutsuge, peres ju kuulja laps. Lapses tekitab see frustratsiooni ja süütunnet, nii võetakse ära temalt lapsepõlv. Rõhutan alati, et lapsi ei tohi tõlgina kasutada.

Keskooli lõpetasin Pärnus, töötasin kurtide ettevõttes, ajasin sotsiaaltöötaja ja tõlgina kurtide asju. Sain isegi pool liitrit piima iga päev.

Jätkasin õpinguid Tallinna Pedagoogilises Seminaris sotsiaaltöö erialal. Töötasin ka mitu aastat Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuses sotsiaalpedagoog- tõlgina, kuid ikkagi tundsin, et tõlgi töö tõmbab, tõlkisin ju koguaeg kurtide üritustel, laagrites jne. Selline arusaam, et tõlk on ka kurtide sotsiaaltöötaja püsib siiani. Viipekeeletõlk on samadel alustel tõlk, nagu ükskõik millise keele tõlk. Iga viipekeele oskaja pole veel tõlk.

Kurtidel on oma kogukond, võib öelda isegi subkultuur, mida tõlk peab tundma ja aktsepteerima. Näiteks kurtide hüvastijätud on pikad, ei kiirustata, väärtustatakse inimest, infot ei hoita kiivalt endale, vaid seda jagatakse teistega jne.

Millise väljaõppe oled sa läbinud, millised võimalused on Eestis saada viipekeele tõlgiks?

Nõukogude ajal oli viiiplemine keelatud, kõiki püüti õpetada suult lugema. Taasiseseisvumisega hakkasid puhuma uued tuuled. Tallinnas avati Kurtide kool, praegune Heleni kool, kus hakati õpetama viibeldes.

Üheksakümnendatel oli palju erinevaid kursusi, mida viisid läbi põhiliselt soomlased, kes käsitlesid ka kutseeetikat. Tihti oodataksegi meilt rohkem, kui meie kutseeetika lubab. Näiteks kliendi ema helistab õhtul ja küsib kuidas pojal töövestlusel läks, meie ei saa seda kommenteerida.

2006. aastal võeti Tartu Ülikooli vastu esimene viipekeeletõlkide kursus, esimene lend 3-4 tõlki lõpetas 2009. aastal. Praegu õpib Tartu Ülikoolis viipekeeletõlgiks 10 üliõpilast.

Kui suur on kurtide kogukond Eestis ja millises staatuses on kurtide viipekeel Eestis?

2007. aastal tunnistati eesti kurtide keel ametlikuks keeleks, millel on oma struktuur, lauseehitus ja grammatika. Näiteks viipekeeles alustatakse alati lauset kohast ja tegusõna on hoopis lõpus.

Kuulmispuudega inimesi on reeglina 0,1 % rahvaarvust. Eestis on viipekeel emakeeleks 1500 – 2000 inimesele, aga meil elab veel lisaks 30 000 – 40 000 kuulmislangusega inimest, kes vajavad ka aeg- ajalt tõlkide abi. Muidugi kuulmispuudega inimeste keeleline taust on väga erinev, see oleneb ka millisesse generatsiooni inimene kuulub. Venekeelsetel kurtidel on oma keel. Näiteks kui ma teen mingile grupile tõlget, siis võib seal olla erineva taustaga inimesi- sünnist peale kurte, hiliskurdistunuid, eri vanuses inimesi- seda kõike peab tõlkimise juures arvestama.

Alates 2005. aastast kehtib viipekeele kutsestandard. Meil tuleb käia tõlkimas kohtus, politseis, notari juures- see on vastutusrikas ning nõuab häid kutseoskusi. Iga viipekeele valdaja ei veel tõlk. Viipekeeletõlgiks loetakse ikkagi seda, kes on läbinud kutseeksami ning kellel kutsetase ja kutsetunnistus.

Eestis tegutseb hetkel 22 kutsetunnistusega tõlki, kuid kahjuks on kutsetunnistusega tõlkide arv vähenenud. Olen Eesti viipekeele kutsekomisjoni esinaine, nii et olen hästi kursis valdkonna arenguga.

Mis on kõige huvitavam selle töö juures?

Ehk see, et kogu aeg peab õppima! Näiteks kui lähen kurtidele üliõpilastele tõlkima, pean saama ju aru tema erialast. Mõnikord valmistan järgmiseks päevaks ette 3- 4 tundi, et mitte jänni jääda erinevate

õppeainete tõlkimisel. Töötame ülikoolides roteeruva põhimõttel- näiteks tõlgin Kunstiakadeemias kunstiajaloo epohhi ja liigun edasi Tehnikaülikooli.

On olemas ju olmetõlge, konverentsitõlge, kohtutõlge, eetritõlge, ülikoolitõlge, psühhiaatriline tõlge- need erinevad tõlkeliigid on ka erineva vastutusastmega. Kui teen olmetõlget näiteks arsti juures, saan ju üle küsida, aga õppejõudu ülikoolis ju peatada ei saa. On olemas veel taktiitõlge, mida kasutatakse pimekurtidega suhtlemisel.

Olid pikka aega televisioonis uudiste tõlkija. Mina nimetan seda kuulmispuudega inimeste uudiste-ankuriks. Mida pakkus sulle töö televisioonis?

Neli viipekeeletõlki töötasid kuni 2009. aasta augustini televisioonis, olime uudiste tõlkijad. Mina töötasin televisioonis 8 aastat. See oli väga hea kogemus, kuid samas nõudis palju. Tegemist oli ju otsetõlkega- vaja läks head pingetaluvust, kiiret reageerimisoskust. Viipevara pidi olema suur, kuna vaatajad olid erineva vanusega ja erineva keeleoskusega. Vaatajatele tekkisid omad lemmikud, meile tuli palju tagasisidet ning koolitasime end palju.

Teles on ju nii, et ega sa sealt toolilt kuhugi ei pääsenud. Meile anti tavaliselt tund aega ettevalmistuseks, aga juhtus ka seda, et uudiste käigus toodi värsked uudised ning siis tuli tõlkida ilma igasuguse ettevalmistuseta.

Iga formaat ammendab end ja nii otsustati teha eraldi saade kurtidele. Valiti välja kaks nn uudisteankrut, neist 4 töötab ajakirjanikena, nii et kurdid teevad kurtidele saate. Meie oleme neid palju nõustanud ning nüüd jälgime ja oleme kogemusi jagamas kui vaja. Saade ise on eetris igal tööpäeval ETV 2 kanalil kell 19.20.

Olen kuulnud nurinat, et viipekeele tõlkide tunnihind on tõusnud. Tegite 2009. aastal oma firma Viipekeeletõlgid OÜ, mis pakub tõlketeenust. Millest selline muutatus?

Aastaid pakkusime teenust väga madalate hindadega, kuid nii polnud enam võimalik kvaliteetselt tööta- da- inimesed põlesid läbi. Üle mõistuse koormus hakkas inimeste tervist laastama. Meie kutsehaigused on randmepõletik ja probleemid silmadega, kuna peame kogu aeg hoidma silmi pingsalt kliendil ja nii unustame pilgutada silmi. See on umbes sama efekt kui arvutiga pikka aega töötades.

Töö eest peab saama väärilist palka. Hetkel küll saavad kurdid vähem tõlketunde, aga elu läheb edasi ja kurtide esindusorganisatsioonid seisavad kindlasti selle eest, et kohalikud omavalitsused ostaksid suuremas mahus kuulmispuuetega inimestele nii vajalikku teenust.

Oskad sa lõpetuseks tuua mõne hea näite stereotüüpidest seoses kurtidega?

Tahaksin jagada ühte hiljutist kogemust. Käisin oma emaga täditütrel 50. juubelil. Sugulased ju teavad, et ema on kurt ja sellega ollakse harjutud. Kui oli tervituskõnede aeg, palus ema, et ma tõlgiksin teda nagu ma teisi inimesi tõlgin. Ema rääkis läbi minu suu meie sugulastele. See oli väga ilus mõistujutt, mille ta esitas ning mina andsin edasi tõlkides emotsiooni dünaamika, nagu ma ikka teen. Ema selline esinemine oli inimestele niivõrd ootamatu, et tekkis täielik vaikus- kõik olid nii üllatunud, et mu emal on nii ilusad ja sügavad mõtted. Kuulmispuudega inimest ei peeta rumalaks, aga saamatumaks küll.

VENEKEELNE TEAVITUSTÖÖ PUUETEGA INIMESTELE

Projekti eesmärgiks on kolmandate riikide kodanike aktiivse osalemise suurendamine Eesti ühiskonnas läbi teadlikkuse tõstmise puuetega inimeste valdkonnas.

Projekti sihtrühma moodustavad Tallinnas elavad kolmandate riikide kodanikest puudega inimesed ja nende lähedased, sh. määratlemata kodakondsusega isikud ning Eesti kodanikud, kes suhtluskeelena kasutavad vene keelt.

Projekti peamisteks tegevusteks on:

- Tallinna Puuetega Inimeste Koja regulaarse veebipõhise kuukirja väljaandmine (koostamine, tõlkimine ja levitamine) (1x kuus)
- Kolmandate riikide kodanikest puuetega inimeste infolisti loomine (listiga liitumiseks saatke oma sooviavaldus e-postile: tauno@tallinnakoda.ee)
- Venekeelse veebipõhise infomaterjali „Abiks puudega inimesele 2010“ koostamine puuetega inimestele suunatud riiklikest ja Tallinna tasandi teenustest- toetustest ning Tallinnas tegutsevatest puuetega inimeste ühenduste tegevustest ja pakutavatest võimalustest, mis avaldatakse Tallinna Puuetega Inimeste Koja veebilehel www.tallinnakoda.ee
- Puuetega inimeste valdkonda hõlmava suhtluskeskkonna loomine Tallinna Puuetega Inimeste Koja veebilehe (www.tallinnakoda.ee) osana, kuhu koondatud infomaterjalid ja võimalus saada veebipõhist nõustamist.

Projekti tulemusel on suurenenud kolmandate riikide kodanikest puuetega inimeste teadlikkus puuetega inimeste valdkonda puudutavatest teemadest ning on paranenud informatsiooni levik ja kättesaadavus, mis on parandanud sihtgrupi igapäevast toimetulekut ja kaasatust ühiskonda võrdsete võimaluste saavutamiseks.

Täpsem info:

Projektijuht: **Tauno Asuja**

E-post: tauno@tallinnakoda.ee

Tel: **655 41 61, 52 56 560**

Projekti kestvus: **01 / 01 / 2010 - 31 / 12 / 2010**

Projekti rahastavad Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond, Kultuuriministeeriumi ning Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed

Euroopa Liit

TALLINNA PUUETEGA INIMESTE ORGANISATSIOONIDE SUUTLIKKUSE TÕSTMINE INVAPOLIITIKA KUJUNDAMISEL

Projekti üldeesmärk on parandada puuetega inimeste teadlikkust ja suurendada suutlikkust kujundada läbi kaasamise nende igapäevaelu mõjutavaid otsuseid ja protsesse tagamaks puuetega inimeste elukvaliteedi tõusu. Esimeseks alaeesmärgiks on parandada Tallinna puuetega inimeste esindusorganisatsioonide omavahelist koostööd võrgustikuna, mille kaudu suureneb suutlikkus osaleda invapoliitika kujundamisel kohalikul tasandil. Teiseks alaeesmärgiks on tõsta puuetega inimeste esindusorganisatsioonide ja kohaliku omavalitsuse koostöö tõhusust. Kolmas alaeesmärk on tõsta kohaliku võimu esindajate hulgas kodanikuühiskonna alast teadlikkust ja selgitada puuetega inimeste organisatsioonide eesmärke ja ressursse, mille abil KOV ülesanded saaksid efektiivselt täidetud.

Projekti raames viiakse läbi järgmised tegevused:

Eestkosteseminar- Seminari eesmärk on anda ülevaade puuetega inimeste organisatsioonide esindajatele eestkoste olemusest, protsessidest ja teostamise erinevatest meetoditest ning suurendada oskusi eestkostjatena.

Tallinna Puuetega Inimeste Foorumi koosolekud- Foorumi koosolekutel toimuvad strateegiate ettevalmistamine, analüüsid hetkeolukorrast, argumentide valik ja ühiste nägemuste formuleerimine osalemaks invakomisjoni koosolekul.

Tallinna Linnavalitsuse Invakomisjoni koosolekud- Puuetega inimeste organisatsioonide poolse vajaduste esitamine, arutelu ning kokkulepete saavutamine Tallinna Linnavalitsusega edasiste tegevuste osas.

Tallinna Puuetega Inimeste Koja eestkoste ja puuetega inimeste ühenduste tegevust tutvustav trükis- Trükise eesmärk on tutvustada Tallinna Puuetega Inimeste Koda ja puuetega inimeste ühenduste tegevust Tallinnas. Trükises kirjeldame laiemalt kodanikuühiskonna toimimisprintsipi ning anname ülevaate, miks peaksid puuetega inimesed liituma kodanikeühendustega ning otsustajatele anneme ülevaate, miks on vajalik teha koostööd kolmanda sektori organisatsioonidega. Tiraazh kokku 1000 eksemplari. Tehakse kättesaadavaks ka digitaalsel kujul Tallinna Puuetega Inimeste Koja kodulehel www.tallinnakoda.ee

Tallinna Linnavolikogu liikmete seminar- seminari eesmärgiks on anda ülevaade volikogu liikmetele kodanikuühiskonna alustest ja puuetega inimeste organisatsioonide tegevusest. Seminari käigus toimuvad töörühmad, kus arutatakse, kuidas muuta koostööd avaliku ja kolmanda sektori vahel senisest tõhusamaks ja leida enim kokkupuutepunkte- teadvustada kolmanda sektori organisatsioone kui partnereid avalikule võimule oma ülesannete täitmisel ning invapoliitika kujundamisel vastavuses puuetega inimeste vajadustega. Osalejaid kokku 20 volikogu liiget. Kestvus 4 tundi.

Täpsem info:

Projektijuht: **Tauno Asuja**

E-post: **tauno@tallinnakoda.ee**

Tel: **655 41 61, 52 56 560**

Projekti kestvus: **01 / 04 / 2010 - 31 / 12 / 2010**

Projekti rahastab Kodanikuühiskonna Sihtkapital

PUUETEGA INIMESTE ARVUTIÕPE JA INTERNETIPUNKT

Alates maist 2009 on Tallinna Puuetega Inimeste Kojas toimumas jätkuprojekt "Puuetega inimeste arvutiõpe ja internetipunkt".

Projekti raames on Tallinna puuetega inimestele avatud tasuta internetipunkt Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses, aadressil Endla 59. Arvutiklassis on kohal tugiisik, kes vajadusel aitab nõu ja jõuga. Lisaks internetipunkti kasutamisele on huvilistel võimalik osaleda arvuti algõppe ja edasijõudnute kursustel.

Algajatele õpetatakse arvuti kasutamist algtasemel – põhitõed arvutist, e-mailide saatmine, dokumentide kirjutamine, interneti kasutamine ja online suhtlemine.

Edasijõudnutele õpetatakse tekstitöötlust ja tabelitöötlust MS Office baasil ning pilditöötlust.

Arvutikursuste maht on 20 tundi. Arvutikursustel on võimalik osaleda kuni 2012 aasta kevadeni. Arvutikursusi pakutakse ka venekeelsele sihtgrupile.

Liikumispuuetega inimestele pakume tasuta transporti kursustele.

Arvutikursustele registreerimine ja täpsem info telefonil 656 4048 või

e- posti teel arvutiklass@tallinnakoda.ee

Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuse arvutiklass on avatud huvilistele tööpäeviti 10.00- 18.00 (v.a. kursuste toimumise ajad, mille saab üle kontrollida telefoni teel: 656 4048)

Täpsem info:

Projektijuht: **Ian Oja**

E-post: **ian@tallinnakoda.ee**

Tel: **53 493 962**

Projekti kestvus: **01/05/2009- 31/04/2012**

Projekte rahastab Euroopa Sotsiaalfond

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Tallinna Puuetega Inimeste Koda
Endla 59, 10615 Tallinn
Tel: 656 4048
E-post: koda@tallinnakoda.ee
www.tallinnakoda.ee

Tallinna Puuetega Inimeste Koda
Tallinn City's Board of Disabled People

TÖÖOTSIJA TÖÖRIISTAKAST- ABIKS PUUDEGA INIMESELE JA PUUDEGA LAPSE VANEMALE

Projekti eesmärgiks on tõsta puuetega inimeste, puuetega laste vanemate ja hooldajate teadlikkust ja tegutsemisaktiivsust, et parandada nende toimetulekut ja toetada tööturule sisenemist või töökoha säilitamist.

Projekti raames viime läbi järgnevaid tegevusi:

Aktiviseerimiskursused puuetega laste vanematele ja puuetega inimestele. Kursuste käigus on võimalik osalejatel saada karjäärinõustamist, õppida eesmärkide püstitamist ja aja planeerimist, harjutada suhtlemisoskusi, teadvustada isiklike toimetulekuressursse, sh stressiga toimetulekuks, täiendada põhilisi arvutioskusi, katsetada erinevaid töö otsimise strateegiaid.

Eneseabigrupid puuetega laste vanematele ja hooldajatele. Gruppide eesmärgiks on pakkuda puuetega laste vanematele infot ja tuge, lahendamaks igapäevamuresid. Osalejatele avatud eneseabigrupid eesti ja vene keeles toimuvad 1 kord kuus aastaringelt (v.a. juuli, august).

Aastaringelt on võimalus saada puuetega inimestel ja puuetega laste vanematel **individuaalset sotsiaalset ja psühholoogilist nõustamist**.

Korraldame regulaarseid **teabepäevaid**, kus tutvustame puuetega laste vanematele puuetega lastele ja peredele suunatud toetusi ja teenuseid, kutsehariduse valdkondi ja õppimisvõimalusi ning puuetega inimestele toetusi ja teenuseid, õppimisvõimalusi, tööturu olukorda.

Kaks korda aastas anname välja **puuetega inimeste valdkonda kajastavat infolehte**.

Samuti anname välja **infoteatmiku puuetega laste vanematele ja hooldajatele**, kuhu koondatud info puuetega lastele ja nende peredele suunatud teenuste ja toetuste kohta.

Täpsem info:

Projektijuht: **Küllli Urb**

E-post: **kylli@tallinnakoda.ee**

Tel: **656 4048, 55672 585**

Projekti kestvus: **01/ 01 /2010 - 31 / 12 /2012**

Projekte rahastab Euroopa Sotsiaalfond

Tallinna Puuetega Inimeste Koda

Endla 59, 10615 Tallinn

Tel: 656 4048

E-post: **koda@tallinnakoda.ee**

www.tallinnakoda.ee

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Tallinna Puuetega Inimeste Koda
Tallinn City's Board of Disabled People

TIIA TIIK– sündinud sotsiaaltöötajaks

Autor: LIISA RAUDSEPP

*Sotsiaaltöötajaks nimetab Tiia end uhkusenoodiga hääles. Selleks on ka põhjust – lõpetas naine ju Tallinna Pedagoogilise Seminari sotsiaaltöö eriala töötamise ja kahe lapse kasvatamise kõrvalt. 2004. aastal valiti Tiia isegi **Aasta õppijaks Tallinnas**. Tallinna Puuetega Inimeste Koja (TPIK) invataksoteenuse koordinaatori töö kõrvalt on ta pidevalt nõustanud kliente ka muudes sotsiaalküsimustes. Seda muuseas nii hästi, et suust suhu leviv reklaam toob uusi kliente just nimelt sotsiaalnoustamisele. „Ah Teie oletegi see Tiia Tiik! Räägitakse, et nii hea sotsiaaltöötaja...“*

Sotsiaalvaldkonda on Tiia väga palju panustanud **vabatahtlikuna**– küll liikumispuudega inimeste liikumisvõimaluste kaardistajana, küll artikleid kirjutades ning probleemseid teemasid oma blogis kajastades, küll igapäevast nõu andes. Samuti osaleb Tiia mitmete kodanikeühenduste töös, tegutseb Mustamäe halduskogus mitmete komisjonide liikmena ning kuulub arvukate organisatsioonide juhatustesse. Milline on olnud omal ajal peaaegu pimedaks tunnistatud naise teekond tänasesse õnnelikku ja tegusasse ellu?

Teistmoodi algus

Tiia ja tema kaksikõde sündisid enneaegselt, mistõttu jäi Tiia eluks ajaks saatma nägemis- ning tema kaksikõde liikumispuue. Lasteaias nad ei käinud, mistõttu koolimineki mõjus šokeerivalt. „Kõik lapsed oskasid tantsida, laulda, käsitööd teha. Meie olime nagu hiired. Seisime sõna otseses mõttes klassi nurgas, enne kui hakkasime tasapisi teistega suhtlema,“ meenutab Tiia.

Põhikooliaeg oli raske, ent seejärel suunati Tiia Tartu Emajõe Kooli, mis osutus hoopis positiivseks kogemuseks. „Keegi ei öelnud, et pime oled või, et tahad telekat lähedalt vaadata? See on ka puuetega inimeste ühingu roll, et inimesed näeksid teist samasugust. Mul oli nii huvitav vaadata, kuidas keegi teine kirjutab ka, nina vastu paberit,“ naerab Tiia.

Käänuline teekond TPIK-sse

„Pärast keskkooli läksin palgaarvestajana tööle, seejärel raamatu-
pidamiskursustele. Pärast 6-aastast lastega kodus viibimist hakka-
sin taas tööd otsima. Jõudsin olla rahvaloendaja, kassapidaja, ka-
russellitädi Rocca al Mare Tivolis... 1998. a algas invataksoteenuse
pakkumine TPIK-s, tarvis oli koordinaatorit ja 1999. aastal tulingi siia
tööle,“ jutustab Tiia.

„Alguses oli väga palju vaja õppida. Tollal oli teenuseid suhteliselt
vähese, internet algeline. Otsida tuli artiklitest, ajakirjandusest, sea-
dusi otsisime paberandjal Riigi Teatajatest... Kui olin kolm aastat
TPIK-s töötanud, läksin **Mihkel Aitsami** korraldatud tugiisiku koo-
litustele. Sellest tekkis nii suur õpihimu, et astusin 2001. aastal Tal-
linna Pedagoogilisse Seminari. Tahtsin asuda sotsiaaltööd õppima,
aga jäin konkursil teisena joone alla. Õppisin siis kaks aastat sot-
siaalhooldust ja pärast seda, aastatel 2003- 2007, sotsiaaltööd.

TPIK-s olen ametlikult küll invataksoteenuse koordinaator, ent sisu-
liselt teen palju ka erialast tööd. Suureks väljakutseks on sotsiaal-
nõustamine ESF projektis Tööotsija tööriistakast – abiks puudega
inimesele ja puudega lapse vanemale, kuhu kutsus mind **Küllil Urb.**
Kartsin, et tean puuetega laste valdkonnast liiga vähe. Minu tu-
gevaks küljeks on pigem puuetega tööealised ja eakad inimesed.
Tegin siis ise tublisti eeltööd, otsisin lisainfot, täiendasin teadmisi
venekeelsest terminoloogiast.“

Kõige olulisemaks tunnustuseks peab Tiia **klientide tagasisidet.**
„Leian, et klient peab tulema rõõmuga ja lahkuma ka väärilt. Ta
ei pea tundma, et temasse suhtutakse kui madalamasse inimesse.
Mul on hea meel, kui suudan inimesele infot või julgustust pakku-
da. Teen seda tööd rõõmuga ja see töö meeldib mulle. Hästi tore
on, kui mõni klient tuleb ja ütleb: nii kiiresti läks, hästi hea teenin-
dus oli. Mõni toob vahel šokolaadi või lilleõie. Mina ikka ütlen, et
pole vaja, aga kui inimene tahab, ei saa ju inimest keelata.“

Tiial on hästi arenenud **sotsiaalne õiglustunne**, ta märkab probleeme
ja detaile, mis võiksid olla teisiti, et inimeste elu paremaks teha.
Nii ongi ta teinud arvukalt järelepärimisi ja ettepanekuid linnaosava-
litsustele, halduskogu liikmetele, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna
juhatusele jne. Samuti peab Tiia blogi, mida aeg-ajalt tsiteerivad nii
ajakirjanikud kui üliõpilased. „Aga mulle ei meeldi, kui minu fotosid
või tekste kasutatakse allikale viitamata,“ on Tiia õigusega nõr-
dinud.

TEISED TIIAST

Malle Ojamaa, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti peaspetsia- list:

Kui saaks välja anda tiitleid, siis
annaks „Parim koostööpartner
teenuse koordineerimise valdkon-
nas“.

Tiia on inimene, kellega saab alati
nõu pidada, kes mõtleb problee-
mile kaasa ja pakub lahendusi. Eriti
oluline on, et tema pakutud lahend-
dused on „kahe jalaga maas“. Tiia
väärtustab oma töös partnereid,
olgu nad siis puudega inimesed,
kes tulevad teenust taotlema, tee-
nuseosutajad või linnaametnikud.
Tiia on nõudlik ja korrektne, kee-
rulistel olukordade lahendamisel
oskab ta säilitada objektiivse hin-
nangu andja rolli.

Tiia elab kaasa oma laste saavutus-
tele, on siiralt õnnelik, kui nad on
edukad. Pereelu on talle väga olu-
line. Koostöö Tallinna Sotsiaal- ja
Tervishoiuametiga on olnud pika-
ajaline, olen Tiia õppinud tundma
ja näen teadmistemihulist ja tule-
vikku suunatud mõttelaadiga ini-
mest. Mul on temaga koos turva-
line ja kindel tunne koos töötada.
Soovin talle edu!

Rita Goruškina, Tallinna Inva- spordi Ühingu juhatuse esinaine:

Tiia on super! Kolleegina tasakaa-
lustab ta mind väga hästi: mina
olen emotsionaalne, tema aga
nagu „mõistuse hääl“. Tal on hea
sotsiaalne närv, seda läheb klienti-
dega suheldes hästi tarvis. Tiia on
mulle palju abiks olnud.

Mu pere on mu kindlus

Kust ta selleks kõigeks energiat võtab, imestatakse õigusega. Et Tiiale on perekond väga tähtis, seda märkavad ka kolleegid. Vaatamata mitmesugustele keerulistele perioodidele minevikus on praegune pere tugev ja üksteist toetav. „Ma mõtlen ikka, et **elu on mulle nii palju kinkinud**. Mul on nii palju toredat – lapsed, suhtlusringkond, mees. Kui näiteks mõned kooliõed on juhtunud kuulma, et me Arkoga koos elame ja et ta on ratastoolis, siis ütlevad, et oi issand, sul on nii raske elu. Mina vastu, et mul pole elu sees nii head elu olnud kui praegu. Arko sõidab autoga, toob ja viib, mina aitan teda ainult trepist üles ja trepist alla. Tõepoolest, kui inimene ise on tasakaalukas, heasüdamlik ja heatahtlik, siis on kõik ju korras. Probleem oli hoopis siis, kui Arkol ei olnud autot – siis pidime peatustes passima niikaua, kuni tuli madalapõhjaline troll või buss. Või mõtlema, kas võtta takso või minna jala. Need olid palju suuremad probleemid.“

Oma ellusuhtumisega on Tiia eeskujuks teistele. „Lohutan alati puuetega inimesi ja ütlen, et mis te nutate – Eestis on peresid, kes elavad maapiirkondades 300- kroonise lapsetoetusega ära. Neil ei olegi muud sissetulekut. Teil on vähemasti mingi sissetulek. Tegelikult see ongi suhtumise küsimus. Mõtlen alati, et inimesed ei peaks mõtlema, mida nad ei saa, vaid mida nad saavad!“

Tiia Tiik – noppeid CV-st

Pere: vabaabielus Arko Vooluga, kaks poega
Huvid: linetants, lugemine, fotograafia, poliitika, sport
Blogi: <http://tiiatiik.blogspot.com>

Organisatsiooniline kuuluvus:
Mustamäe Linnaosa Halduskogu, sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, keskkonna- ja revisjonikomisjon
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna revisjonitoimkond
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna Mustamäe osakonna juhatus
Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühing
Eesti Invaspordi Liidu revisjonikomisjon
Põhja-Eesti Pimedate Ühingu revisjonikomisjon
Naiskogu Kadri Tallinna piirkonna juhatus
Tallinna Invaspordiühingu juhatus

Saame tuttavaks: TALLINNA INVASPORTDIÜHING

Autor: LIISA RAUDSEPP

Ratastooliga ujuma? Palun väga. Tänu Tallinna Invaspordiühingu tegevusele pääseb Arctic Sport Clubis vette tõepoolest ka ratastooliga. Tõstuk on küll juba suhteliselt vana, aga vähemasti olemas. Tallinna Invaspordiühingu käekäigust, muredest ja rõõmudest pajatab juhatuse esinaine Rita Goruškina.

Võib öelda, et sport oli esimene valdkond, mis erivajadustega inimesi organisatsiooniliselt ühinema motiveeris. Sõna "invasport" võeti eesti keeles kasutusele 1982. aastal, mil moodustati rahvaspordiklubi "Invasport". Sellesama klubi õigusjärglane ongi Tallinna Invaspordiühing.

Praegune Tallinna Invaspordiühingu (TISÜ) juhatuse esinaine Rita Goruškina on ühingu igapäevatööd juhtinud peaaegu katkematult juba 17 aastat. Nagu paljudes teisteski puuetega inimeste ühingutes, on see töö peaaesjalikult vabatahtlik. Vastutust jagub aga küllaga: inimestega suhtlemine ja spordiharrastuseks motiveerimine, treenerite leidmine, tunniplaanide koostamine, projektide kirjutamine, aruandlus... „Eesti Invaspordi Liit korraldab võistlusi, meie kohustus on välja panna võistlejaid,“ räägib Rita. „Igal alal pole inimesi võtta, näiteks on meil väga vähe kergejõustikuga tegelejaid, aga on palju uujaid ja boccia mängijaid, natuke ka bowlinguga tegelejaid.“

Mured

Kunagi leidusid TISÜ treeningute nimekirjas ka sellised põnevad alad nagu grossing ja hipoteraapia. Ent seoses sporditoetuse eraldamise korra muutumisega neid tegevusi enam ei rahastata. Ometi on ühing jätkuvalt väga tänulik Tallinna Spordi- ja Noorsooametile, kelle rahastuse toel saavad edasi kesta praegused treeningud liikumispuudega inimestele. „Projektipõhiselt ei oleks tegevus sootuks jätkusuutlik,“ kinnitab Rita Goruškina.

Erinevalt enamikust erivajadustega inimeste organisatsioonidest pakub TISÜ tegevusi ka lastele. Viimati käidi koos loomaaias. „Noorte sportima motiveerimine on keeruline,“ muretseb Rita Goruškina. „Neid huvitab rohkem suhtlemine, lihtsalt vaba aja veetmine.“

Muresid jagub veelgi: raske on leida spetsialiste, kes oskaksid, saaksid ja tahaksid anda treeninguid liikumispuudega inimestele; valdkond vajaks lisarahastust, et maksta igapäevatöö tegijatele kas või miinimumpalka; vaja oleks ka järelkasvu, kes organisatsiooni arendamist edasi veaksid. Rita Goruškina sooviks kindlasti, et tegevus saaks jätkuda kahekeelsena – et teenuseid pakutaks jätkuvalt nii eesti kui vene keelt kõnelevatele erivajadustega inimestele.

Rõõmud

Siiski võib välja tuua ka terve hulga saavutusi ja edasiminekuid. „Meil on konkreetne tegevuskava, treeningprogramm, mida enne ei olnud. Meil on arengukava ja koduleht. Tänu Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskusele on meil ka kontor olemas, varem tegime tööd kodus põlve otsas...“ kõneleb Rita Goruškina. „Tegevuskeskuses saame kasutada saali ja teisi ruume – see on väga suur edasimineku. Ja ka meeskond on oluline: kolleegide toetus, kogemuste vahetamine, koostöö.“

Koostööpartnerina kiidab Rita Goruškina ka Arctic Sport Clubi: „Oleme Arcticuga pikka aega koostööd teinud, nende töötajad juba oskavad inimeste abivajadust märgata ja aidata.“ Ühes TISÜ neljaliikmelise juhatuse ning kogu Tallinna Puuetega Inimeste Koja meeskonnaga saavad lahenduse ka mitmesugused muud probleemid ja küsimused, millega inimesed Rita poole pöörduvad. „Seisame siin Kojas ju kõik ühise asja eest – võrdne kohtlemine, võrdväärne elu. Olgu inimene vaimu- või liikumispuudega, olgu spordis või milleski muus.“

Tallinna Invaspordiühing

Asutatud: 1982

Liikmeid: 94, neist 20 last

Treeningud: ujumine, boccia, male, laskmine

Kuidas pääseb treeningutele? Tuleb astuda Tallinna Invaspordiühingu liikmeks. Selleks täita avaldus ja tasuda liikmemaks 100 krooni.

Kui palju treeningutel osalemine maksab? Liikmetele on osalemine TASUTA!

Lisainfo: ritasport@hotmail.ee, tel 55 48 505

Koduleht: <http://tallinnainvaspordiyhing.blogspot.com/>

Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses (Endla 59) pakutav huvi- ja sporditegevus

Avalik internetipunkt – E-R kella 10–18; tugiisik Aron Urb; info tel: 656 4048

Puuetega inimeste arvutiõppe kursused

kontaktisik Ian Oja;
huvilistel registreeruda tel 656 4048 või
arvutiklass@tallinnakoda.ee

Kundalini jooga- K kell 18-19.30, juhendaja Pille Zupping

Hatha jooga- T kell 17.30-19, juhendaja Mare Kingo

Line-tants AB tund – E kell 16–17; juhendaja Kaie

Segeer Line-tants – E kell 17–18; juhendaja Kaie

Segeer Line – tants ratastooli kasutajatele – E kell 18–19;
juhendaja Kaie Segeer

Line-tants edasijõudnutele – E kell 19–20,
juhendaja Kaie Segeer

Inglise keele vestlusring- E kell 15.30-17, juhendaja Renata Toth.

Puuetega inimeste loomingulise avardumise kursus- T ja N kell 16-18, registreerimine tel 656 4048 või tiu@tallinnakoda.ee, juhendajad TLÜ ja EKA vabatahtlikud

Grossing liikumispuudega lastele – T kell 15.30–17; kontaktisik Rita Gorushkina eelregistreerimine tel 55 48 505 või ritasport@hot.ee

Bailatino – T kell 18–19;
juhendaja Airi Juur; eelregistreerimine tel 511 8776

Male – 2 x kuus laupäeviti kella 12–15 Valjo Rattasepa juhendamisel; kontaktisik Rita Gorushkina eelregistreerimine tel 554 8505 või ritasport@hot.ee

Boccia – 2 x kuus laupäeviti kella 12–14; kontaktisik Rita Gorushkina eelregistreerimine tel 55 48 505 või ritasport@hot.ee

Täpsema info: tel 656 4048 või e-posti aadressil: koda@tallinnakoda.ee

Toeta puuetega inimeste kunstitegevust!

Tallinna Puuetega Inimeste Koda kutsub teid üles ostma postkaarte, millest saadud tulu läheb puuetega inimestele suunatud kunstitegevuste läbiviimiseks.

Postkaardid on saadaval nii eesti kui ka ingliskeelse tekstiga. Ühe postkaardi maksumus on 10 krooni.

Kaarte saab osta: Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskus, Endla 59

läbi lõkkesõu
hommikuse
kastest heinast järveni
pimedaks ei läinudki

meie maikuu
tekst ja pilt: maarja urb

puuetega inimeste kunstitegevuse heaks | www.tallinnakoda.ee

1.-2. oktoober 2010

INVAMESS 2010

**Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses,
Endla 59**

Vaata lähemalt: www.tallinnakoda.ee

**Invamess 2010 läbiviimist toetavad:
Tallinna Linnavalitsus ja Hasartmängumaksu Nõukogu**

